

1807 Monafallet

Den 15.oktober i 1807 sitter en familie på husmannsplassen Lillemoaunet i Lånke og spiser kveldsmat, for ikke å si middag. Den gangen fulgte de solas vandring, årstidenes skiftninger og viltets vandring. Så også denne oktoberkvelden. Mørketiden tvang folket raskt inn om ettermiddagen. Husmannen John Pedersen Reppesaunet, døpt 4.søndag i advent 1772 hadde tatt med inn noe slitt seletøy han måtte se å få reparert. Mor Karen hadde som vanlig satt fram litt flatbrød, og braut ”søl” til ungene. Det var flatbrød med mjølk, kanskje litt sukker om de hadde råd, pluss litt potet. Kosten var ensidig. Hun hadde lært seg denne mattradisjonen fra ei anna husmannskjerring innvandret fra Gudbrandsdalen. Karen Arnesdatter Røddesnes var født i 1773 omtrent samtidig som poteta kom til Stjørdalen., og ble den 10.april i 1798 gift med John.

Det unge ekteparet skulle tidlig møte livets harde virkelighet. Peder, deres førstefødte ble født senhøstes, og året etterpå kom Arnt til verden. Begge to er i følge protokollene døde i 1801. Men det unge, tapre husmannsparet ga ikke opp. I 1802 smiler ei lita tulle i armkroken på han John, hans solstråle og livsforsikring. Det er lille Anne-mor. Og den 14.november i 1805 blir litjsøstra, Marit, født.

Selv om hverdagen var tøff, var det et og annet lyspunkt – og etter hvert som årene hadde gått, og de to småjentene så ut til å klare seg til tross for underernæring, sykdommer og vanskelige kår på alle måter, begynte Karen og John å få tro på fremtiden. Rundt bordet var det derfor denne mørke høstkvelden latter og lek etter de forutsetninger som en fattig husmannsfamilie tross alt klarte å disponere. Mor Karen satt og myste i det dårlige lyset, hun måtte forsøke å stoppe et hull i en sokk. Men natta kom tidlig, og de visste at de måtte opp med de første solstråler som ville bryte frem i horisonten ved Blåstøyten langt der borte i øst. Det hadde vært en bløt oktober, store mengder med nedbør – dag ut og dag inn, ja, faktisk hadde det omtrent regnet siden midten av september. Men så hadde det plutselig stoppet – og de siste to dager hadde sola fått dominere, og sval fønvind kom sigende nedover fra Stråtesfjell. Lite viste de om det spill som samtidig foregikk under føttene på de.

Husmannsplassen lå ikke i de bratteste hellingene, men under torva lå blåleira som en usortert og fraslengt kortstokk. Lag på lag med leire av ulik tykkelse og ”kvalitet” lå og bandt hverandre som følge av tilstrekkelig med salt. Men denne høsten hadde trolig saltet blitt utvasket, en kunnskap og erfaring familien ikke var i besittelse av. Derfor var stemningen god i huset den kvelden etter at finværet hadde kommet. Husbonden hadde faktisk tenkt seg på jakt på morgenkvisten, så det var best å kripe til køys. Tidlig på kvelden var det derfor både stille og mørkt på Lillemoaunet. Ingen vet med sikkerhet hvor denne husmannsplassen var, men trolig et sted mellom gårdene Lillemo og Rødde, hvor flere av husmannsplassene til prestegården lå. Utpå natta begynner jordmassene å bevege seg, og trolig har ekteparet våknet og straks skjønt hva som var på gang. I all hast tok de hvert sitt barn i armene, og forsøkte å komme ut, men for seint. Huset var allerede i siget. Skjelvingene fra jordmassene forplantet seg, slik at folk på nabogårder også våknet, blant annet prost Lorents Wittrup.

Det arme foreldrepåret så på hverandre med redsel i øynene, barna gråt og klamret seg til mor og far. Like brått som det hadde begynt, like brått stanset raset opp. Huset var falt sammen, og ekteparet – som med et under hadde unngått å få taket i hodet, forsøkte å komme seg ut gjennom

en liten åpning der hvor ene vinduet hadde vært. Selv om det var midt på natta, kunne de på grunn av månelys skimte at leirmasser ved siden av fortsatt var i langsom bevegelse. Det ville ikke være mulig å forlate huset - eller for ikke å si "øya" de befant seg på ute i leirmassene. Etter en stund så det skrekkslagene ekteparet bevegelser av lys "inne på land". Det var folk som hadde kommet til og som orienterte seg mot ropene om hjelp fra Karen og John. Etter hvert samlet det seg flere naboer, som i følge tradisjonsfortellingene holdt samtalen i gang med de der ute i leirmassene, mens de rådslo seg imellom hva de skulle gjøre for å redde de fire. Det heter seg at den siste som talte med de var prosten selv, salige herr Wittrup.

Plutselig setter massene seg i bevegelse igjen, og restene av huset med de fire arme menneskene i forsvinner i djupet. De to barna ble borte for alltid. Karen og John ble funnet 3 uker etter ulykka, og i ministerialboka fra 4.november 1807 er de ført opp som begravet samme dag ved Lånke kirke.